

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ЗАВДЯКИ ВЗАЄМОДІЇ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

SOME ASPECTS OF CRIME PREVENTION OF THE INTERACTION OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITH UNITS OF THE NATIONAL POLICE

Косяченко К.Е., к.ю.н.,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У статті розглядаються основні напрямки взаємодії неурядових організацій з підрозділами Національної поліції. Тому що з огляду на те, що поліція виступає в якості одного з центральних суб'єктів протидії злочинності, які наділені спеціальними правами та обов'язками, то взаємодія даного правоохоронного органу з неурядовими організаціями є багаторівневою та важливою.

Реформа поліції 2015 року змінила підхід до ведення поліцейської діяльності в Україні. Хоча реформа ще не завершена, і деякі громадяни вказують на те, що ще не відчувають на собі її ефективності, вона безумовно принесла нові цінності у систему правоохоронних органів. Однією з таких цінностей є взаємодія поліції та громади на засадах партнерства. Протягом останніх шести років було впроваджено чимало ініціатив, спрямованих на налагодження діалогу між поліцією та громадськістю: від діалогових платформ до створення осередків самоорганізації населення. Спочатку таку діяльність, з огляду на початок роботи патрульної поліції, було сконцентровано у великих містах.

Важливою є взаємодія громадських формувань з охорони громадського порядку з підрозділами Національної поліції, тому що обмін інформацією (бази даних систем відеоспостереження, інформація щодо криміногенної обстановки тощо), проведення спільних патрулювань місцевості – все це тільки сприяє виявленню та розкриттю злочинів та ін.

Одним із найефективніших заходів запобігання протиправним діям – це проведення кампаній інформаційного характеру у спільній діяльності представників неурядових організацій та підрозділів Національної поліції.

Гарним прикладом взаємодії неурядових організацій з іншими суб'єктами протидії протиправним діям та злочинності є взаємодія громадських формувань з правоохоронними органами, де основним завданням є охорона громадського порядку. Тому у даному напрямку найбільш тісною роботою є взаємодія з підрозділами Національної поліції цих формувань.

Відповідно до чинного законодавства саме Національна поліція – один з основних суб'єктів протидії злочинності. Тому взаємодія поліції та громади на засадах партнерства – це водночас комплекс заходів і ментальність, які відповідають таким принципам проактивності (діяльність на випередження, а не реагування); позарамковості (допомога, яка часом виходить за межі чітких повноважень (але не всупереч обмеженням закону!); міждисциплінарності (діяльність охоплює різні напрями: соціальну підтримку, правове просвітництво, психологічну допомогу, комунікації, аналітику тощо); інтегрованості (часто для досягнення результату необхідно об'єднати різні групи населення чи окремих персон, або стати посередником між ними); партисипативності (діяльність, спрямована на залучення населення та заохочення його активної участі у забезпеченні безпеки); відкритості (діяльність є максимально публічною і прозорою та супроводжується проактивною комунікацією та інформуванням); довіри (кінцевим результатом діяльності є досягнення довіри населення до поліції, впевненість у її добросердечності й ефективності).

Ключові слова: громадські формування, запобігання злочинам, кримінологія, громадський порядок, неурядові організації, поліцейська діяльність, протидія злочинності, правоохоронні органи, підрозділ Національної поліції, кримінологічна діяльність.

The article considers the main directions of interaction of non-governmental organizations with units of the National Police. Because, given the fact that the police act as one of the central subjects of combating crime, which are endowed with special rights and responsibilities, the interaction of this law enforcement body with non-governmental organizations is multi-level and important.

The 2015 police reform changed the approach to policing in Ukraine. Although the reform is not yet complete, and some citizens indicate that they have not yet experienced its effectiveness, it has definitely brought new values to the law enforcement system. One of these values is the interaction of the police and the community on the basis of partnership. Over the past six years, many initiatives aimed at establishing a dialogue between the police and the public have been implemented: from dialogue platforms to the creation of centers of self-organization of the population. At first, such activity, given the beginning of the work of the patrol police, was concentrated in large cities.

The interaction of public formations for the protection of public order with the units of the National Police is important, because the exchange of information (databases of video surveillance systems, information on the criminogenic situation, etc.), conducting joint patrols of the area - all this only contributes to the detection and solving of crimes, etc.

One of the most effective measures to prevent illegal acts is conducting informational campaigns in the joint activities of representatives of non-governmental organizations and units of the National Police.

A good example of the interaction of non-governmental organizations with other subjects in the fight against illegal acts and crime is the interaction of public formations with law enforcement agencies, where the main task is the protection of public order. Therefore, in this direction, the most close work is interaction with the National Police units of these formations.

According to the current legislation, the National Police is one of the main subjects of combating crime. Therefore, the interaction of the police and the community on the basis of partnership is at the same time a set of measures and a mentality that correspond to such principles of proactivity (anticipatory activity, not reaction); non-framework (assistance that sometimes goes beyond clear powers (but not contrary to legal restrictions!); interdisciplinary (activities cover various areas: social support, legal education, psychological assistance, communications, analytics, etc.); integration (often to achieve a result, it is necessary to unite different population groups or individuals, or become an intermediary between them); participatory (activities aimed at involving the population and encouraging their active participation in ensuring security); openness (activities are as public and transparent as possible and are accompanied by proactive communication and information); trust (the final result of the activity is the achievement of public trust in the police, confidence in its integrity and efficiency).

Key words: public formations, crime prevention, criminology, public order, non-governmental organizations, police activity, crime prevention, law enforcement agencies, National Police unit, criminological activity.

Ефективною буде та діяльність, у якій беруть участь всі її суб'єкти і їх взаємодія є злагодженою, чіткою та послідовною. Цей принцип застосовується і у напрямку протидії злочинності. Науковець М.Г. Колодяжний, сучасний підхід світового співтовариства у запобіганні та протидії злочинності базується на налагодженні партнерських зв'язків державних

органів із громадськими та неурядовими організаціями, науковими колами, окремими громадянами. Діяльність останніх безпосередньо спрямовується на сферу запобігання злочинності, пов'язується із громадським контролем ефективності роботи органів кримінального переслідування або моніторингом законності витрачання державних фінансів [1, с. 4].

Саме взаємодія різних суб'єктів протидії злочинності є запорукою досягнення мети, що полягає якщо не у повному подоланні злочинності (що, безумовно, є декларативною, ідеальною ціллю, яка не може бути досягнута з об'єктивних причин (серед яких і людська природа), то у суттєвому зменшенні її рівня [2, с. 110].

Питанню взаємодії різних суб'єктів протидії злочинності приділялася й приділяється чимала увага у працях таких вітчизняних вчених, як С.М. Алфьоров, О.М. Бандурка, В.С. Березняк, В.М. Бесчастний, Є.М. Блажівський, І.Г. Богатирьов, Р.С. Веприцький, А.О. Джужа, О.М. Джужа, О.С. Ішук, А.В. Коваленко, М.Г. Колодажний, І.М. Копотун, О.М. Литвинов, Ю.В. Орлов, О.О. Титаренко, А.Є. Фоменко, С.С. Чернявський, В.В. Шаблистий, С.А. Шалгунова, С.І. Шевченко, О.С. Юнін, О.О. Юхно, Н.О. Ярмиш та ін.

Не дивлячись на це, відповідні наукові пошуки, як правило, стосуються співробітництва між собою правоохоронних органів, тоді як взаємодія неурядових організацій з даними суб'єктами протидії злочинності залишається поза увагою науковців.

Відповідно до ч. 1 ст. 23 Закону України від 13.04.2012 р. № 4651-VI «Про Національну поліцію», поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення тощо [3].

Повноваження поліції, які перелічені вище перш за все свідчать про те, що виступає цей правоохоронний орган в якості центрального спеціального суб'єкту протидії злочинності і зовсім природно, що в процесі своєї діяльності він може взаємодіяти з неурядовими організаціями.

Також слід наголосити, що становлення ефективної взаємодії між організаціями громадянського суспільства та правоохоронними органами напряму залежить від якісних змін моделі державного управління в Україні, серед яких послаблення неефективних адміністративно-командних, суто регулятивних методів і децентралізація.

Закон України від 22.06.2000 № 1835-III «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» висвітлює основні напрямки взаємодії громадських формувань з охороною громадського порядку з підрозділами Національної поліції [4, с. 70].

Для взаємодії Національної поліції з громадянськими неурядовими організаціями використовуються такі механізми як консультації з громадськістю, участь робочих груп та громадських радах, громадські експертизи, слухання, моніторинги, інформаційні запити до органів державної влади тощо. Однак на сьогодні недостатньо реалізованим лишається організація роботодавців у формуванні змісту державної політики, потенціал аналітично-експертного середовища та профспілкових організацій,

Згідно з ч. 1 ст. 9 цього Закону, до однієї із основних завдань громадських формувань у сфері охорони громадського порядку – це надання допомоги органам Національної поліції у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, запобіганні адміністративним і кримінальним правопорушенням [5].

Також слід зазначити, що реагування на безпекові виклики в умовах війни та воєнного стану в Україні стало фундаментальною потребою громад, що значно актуалізувало розвиток практик партнерської співпраці поліції та громади, яка має назву «Community Policing». Відповідно функції органів поліції та пріоритетна діяльність органів місцевого самоврядування значно змінилися, але не дивлячись на це профілактика правопорушень не пови-

нна відходити на задній план, а, навпаки, бути одним із найголовніших завдань.

Цілком зрозумілим є і те, що органи Національної поліції, як один з спеціальних суб'єктів протидії злочинності, наділяється більш широким колом повноважень, у порівнянні з неурядовими організаціями, в частині питань, які стосуються припинення і розкриття кримінальних правопорушень. Саме тому, надання важливо необхідної інформації підрозділам Національної поліції дає можливість швидко відреагувати та вжити відповідних дієвих заходів, що спрямовані на протидію злочинності [6, с. 14].

Досить зрозумілою і влучною є позиція, яку виразили науковці В.В. Голіна, С.С. Шрамко та А.В. Калініна, аналіз діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку дозволив установити, що основними завданнями цих формувань є: патрулювання територій відповідно до зазначеного маршруту; виставлення постів; проведення рейдів щодо виявлення правопорушників; здійснення індивідуальних профілактичних заходів; огляд місць скопчення осіб із девіантною поведінкою; виявлення причин й умов, що сприяють вчиненню злочинів; проведення агітаційно-пропагандистської роботи тощо [7, с. 60].

Існують відповідні форми діяльності об'єднань громадян, що направлені на припинення злочинних намірів, а також на їх випередження та відвернення, а саме:

- доведення до відома вищого керівництва держави випадків порушення чинного законодавства;
- перевірка або навіть втручання в обставини, що потенційно мають загрозливі злочинні наслідки;
- висунування вимог щодо відкритості використання бюджетних коштів на державному та місцевих рівнях;
- контроль за діяльністю органів влади, зокрема правоохоронних;
- самостійне розслідування фактів учинення злочинних діянь та оприлюднення доказів;
- участь у законотворчому процесі.

Тому на сьогодні існують певні види напрямів для співпраці неурядових організацій з підрозділами Національної поліції України, для кращої результативності у протидії злочинності, і кожен з суб'єктів сприяє зниженню злочинності на території нашої держави [8, с. 180].

Низький рівень злочинної діяльності та гарне безпекове середовище для життя – це зрозуміла потреба для будь-якої нормальної людини, тому вказану норму можна розцінювати в якості законодавчого підґрунтя взаємодії поліції з неурядовими організаціями в контексті протидії злочинності.

Важливою ознакою довіри до правоохоронного органу від населення – це взаємодія органів Національної поліції з неурядовими організаціями, яка виступає в якості головного критерію оцінки ефективності діяльності органів та підрозділів поліції.

Слід окремо зазначити на проведенні органами поліції проектів, які проявляються у обміні досвідом, інформацією та матеріально-технічним забезпеченням, спільно з неурядовими організаціями.

Згідно ст. 89 Закону України «Про Національну поліцію», поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. При цьому, співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності [3].

Висновок. Отже, на підставі викладеного вище можна зробити висновок про те, що процес залучення громадськості до взаємодії з поліцією розпочав набирати оберти з моменту прийняття нового Закону України «Про Національну поліцію», в якому з'явилися окремі положення,

що визначили взаємодію поліції та населення на партнерських засадах одним із принципів діяльності поліції.

Взаємодія неурядових організацій з органами та підрозділами Національної поліції є багатогранною та охоплює ряд напрямків де зазначено, що реалізація спільних з громадськістю проєктів, програм є одним із шляхів взаємодії поліції та населення, спрямованої на задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань.

Загострення криміногенної ситуації в Україні, пов'язане з агресивною політикою Російської Федерації, вимагає поглиблення співпраці між неурядовими організаціями та органами і підрозділами Національної поліції у сфері протидії злочинності.

Наразі на національному, обласному і місцевому рівнях впроваджуються різноманітні спеціальні програми профілактики правопорушень та інших негативних явищ у суспільстві, виконання яких покладено як на поліцію, так і інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Із текстів цих програм можна помітити, що серед виконавців заходів програм досить рідко зазначаються окремі громадські об'єднання (за згодою), які б залучалися до їх виконання на добровільних засадах.

Тому, залишається перспективним напрямком для подальших досліджень аналіз питання взаємодії неурядових організацій і з іншими правоохоронними органами у сфері протидії злочинності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колодяжний М.Г. Сучасний зарубіжний досвід громадського впливу на злочинність : монографія / за ред. В. В. Голіни. Х. : Право, 2017. 252 с.
2. Шаблюстий В. В. Історико-правові аспекти філософської концепції безпеки людини. *Право і суспільство*. 2012. № 5. С. 109-115.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 03.01.2020 р.).
4. Шевченко С. І. Окремі аспекти правового регулювання забезпечення публічного порядку в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 6. С. 68–71.
5. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text> (дата звернення: 27.01.2020).
6. Юнін О.С. Теоретико-правові засади надання послуг працівниками поліції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 13-19.
7. Голіна В.В., Шрамко С.С., Калініна А.В. Участь громадськості в запобіганні та протидії злочинності в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. № 33. С. 56-67.
8. Шаблюстий В.В. Про публічність та приватність кримінально-правового забезпечення інформаційної безпеки людини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2013. № 1. С. 177-184.